

חלק ראשון

כוכבים בגבול

מאת אוריאל אופק

בספר "כוכבים בגבול" מסופר על התקופה שלפני קום המדינה. בימים אלה שלטו הבריטים בארץ ולא אִפְשְׁרו ליהודים לעלות לארץ ישראל. יהודים רבים הִסְתַּכְּנוּ וניסו לעלות לארץ בדרכים שונות. אנשי היישוב היהודי ולוחמי הפלמ"ח עזרו ליהודים לעלות לארץ. בתקופה זו עדיין לא הוקם צה"ל, והפלמ"ח היה הכוח הצבאי.

לפניכם פרק מהספר. בפרק זה מסופר על קבוצה של ילדים יהודים שהגיעו מהעיר דמשק בסוריה אל גבול ישראל שהיה סמוך לקיבוץ דפנה בצפון הארץ.

קראו את הפרק שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

תלמידי כיתה ו' בקיבוץ דפנה נכנסו אל הכיתה. גיורא וחבריו התיישבו ליד השולחנות והתכוונו לשיעור תנ"ך. המורה פנה אל התלמידים ואמר: "ובכן תלמידים, פתחו את ספר התנ"ך." בעודו מדבר נפתחה הדלת ואל הכיתה נכנס עודד. הוא קרב אל המורה והסתודד אֶתוֹ. כולם הכירו את עודד, שהיה מפקד בפלמ"ח ויצא לפעולות נועזות וסודיות.

5 "תלמידים, פנה המורה אל הכיתה, "אני מפסיק בזאת את השיעור. עליכם להשתתף עתה בפעולה חשובה, הקודמת לכל דבר אחר."

עודד אמר: "קיבלנו ידיעה שקבוצת ילדים יהודים הגיעה מסוריה אל הגבול כדי לעלות לארץ. הם מסתתרים עכשיו בתוך הַוְּאָדִי שעל הגבול עם מדריך מהפלמ"ח שנשלח אליהם. אם הבריטים יגלו אותם הם יישלחו לבית הסוהר. דרושה לנו עזרתכם."

10 עיני כולם נדלקו בברק של ציפייה. אכן, לפעולה מעין זו מוכנים הם לצאת ומיד. גיורא הזדקק בכיסאו. נערים אחדים קמו ממקומם, התכוונו לצאת ולרוץ צפונה.

"עכשיו תצאו אל השדה שבקרבת הגבול," הוסיף עודד, "נקרא לזה טיול בטבע או קטיף פרחים לקישוט הכיתה¹. ואז, אחרי שתתפזרו על פני השדה, יגיעו מצדו השני של הגבול הילדים העולים..."

15 עוד לפני שסיים עודד את המשפט האחרון, פרצו הנערים מן הכיתה ויצאו בתרועעה. תפקידם היה ברור להם בהחלט.

השדה נפרש לפניהם קסום וצבעוני, שדה של ראשית האביב: כלניות אדומות ולוהטות, רקפות ורודות וביישניות, חרציות זהובות והרבה עלעלים ירוקים.

¹ בתקופה שבה התרחש הסיפור עדיין לא אסרו לקטוף פרחי בר המוגנים כיום, כגון כלניות.

20 "עכשיו, תלמידים, נתפזר בשדה ונקטוף פרחים," אמר המורה שהיה נרגש במקצת. "מי שימצא פרח מעניין וירצה לדעת את שמו, יוכל לפנות אליי," אמר. לאחר שתיקה קלה הוסיף: "אבל התפזרו על פני שטח גדול." לכולם היה ברור מדוע.

25 חיש מהר פשטו הילדים על פני השדה, גחנו לקרקע והתחילו לקטוף פרחים. במרחק צעדים ספורים מהם נמצא הגבול, אבל השדה לא התחשב בעובדה זו והתפשט גם אל "חוץ-לארץ". הילדים עסקו בשקידה בתפקידם, קטפו מפרחי השדה ומדי פעם היו נושאים עיניהם אל מעבר לגבול, מצפים לאורחים העומדים להגיע משם. אבל השטח נראה ריק, ורק ערוצי נחל קטנים ביתרו אותו בדממה, כמסתירים בְּחוּבָם סוד גדול.

"הם באים! הם באים!" שמע גיורא פתאום את קולם של חבריו.

30 הוא הרים את ראשו והביט אל השדה שמעבר לגבול: מתוך ערוץ צר, מרחק של שמונים צעדים ממנו, צצו ועלו לפתע ראשים קטנים. בזה אחר זה הגיעו זוגות-זוגות של נערים בשורה ארוכה. דומה כאילו גם שם יצאה כיתה לטיול בטבע. הנערים והמדריך בראשם הזדרזו וקרבו אל גיורא ואל חבריו, שעמדו והביטו במחזה בְּהִשְׁתָּאוּת.

35 הנערים לבשו בגדים דהויים ונראו פרועי שְׁעָר ועייפים מאוד. הם הלכו במהירות, ולאחר שתי דקות עמדו סמוכים מאוד זה לזה: הילדים מקיבוץ דפנה מזה והעולים מדמשק מזה. היה רגע אחד של שתיקה בְּבוֹשֶׁת נשימה. הם הביטו אלה באלה נבוכים ודוממים ולא מצאו את המילים המתאימות.

"אל תעמדו במקום אחד," קרא המדריך, "כל אחד מכם יצטרף לילד עולה, ויחד תמשיכו לקטוף פרחים. והעיקר – אל תשימו לב לחיילים הבריטים אם יבואו."

- וכך עשו. בשניות מעטות התערבבו אלה באלה והיו לגוף אחד, וכבר היה קשה להכיר מי בא משערי הקיבוץ ומי מגבעות סוריה. כולם עסקו בקטיפ פרחים.
- 40 לצדו של גיורא פסע נער בן-גילו, שתקן ועיף, שָׁעָרו חום, עיניו מכווצות ומביטות בסקרנות. "מה שמך?" שאל גיורא את חברו החדש. "מנשה," השיב קצרות. "ולי קוראים גיורא. מאיזו עיר הגעתם?" "מדמשק."
- 45 "ועשיתם את כל הדרך ברגל?! שאל גיורא בנעימת התפעלות. "לא. נסענו הרבה. אבל גם הלכנו לא מעט." ברגע זה נשמעה חריקת בלמים. מכונית משא צבאית קרבה ועצרה, ומתוך תא הנהג יצא קצין בריטי. "עצור!" פקד הקצין וקרב אל הנערים. "המשיכו לקטוף," אמר המדריך בקול שקט, "אל תשימו לב." 50 הקצין הביט בחשד בנערים שהיו שקועים באיסוף הפרחים. פתאום שלח ידיו ותפס בכתפיו של מנשה, שעמד בקרבתו. "מה שמך?" קרא לעומתו בעברית במבטא אנגלי. "מ...נשה," ענה הנער המבוהל. "ואיפה נולדת?" המשיך וחקר הקצין. 55 "ב... התחיל הנער, פתאום השתק, תלה מבטו במדריך שהאזין לחקירה בפנים אדישות כביכול, ואחר-כך סיים: "בחיפה." "לא בדמשק?" הוסיף הקצין וצבט את זרועו בכוח. "ל...לא," השיב מנשה ומשך את זרועו מידי הקצין. 60 הקצין הזעיף פנים ופנה לחזור אל המכונית. לפתע פנה לאחור אל עבר הילדים ופקד: "הביתה! הביתה! מהר!" לאחר שהמכונית הסתובבה לאחור ודהרה בחזרה אל המחנה, עשו הנערים את דרכם אל הקיבוץ. עתה נשמו כולם לרווחה. גיורא ומנשה הוסיפו לפסוע זה לצד זה. 65 "איך קוראים לפרחים האלה?" שאל מנשה והצביע על הזר האדום שבידי חברו. "כלניות," השיב.

"אחה, כן," נזכר מנשה, "המורה שלנו בבית הספר היהודי בסוריה סיפרה לנו על הכלניות היפות בארץ ישראל."

סוף־סוף עברו את השער ונכנסו אל הקיבוץ.

70 גיורא נכנס לחדרו ושם את הכלניות באגרטל.

מנשה נשם לרווחה: דרך הנדודים שלו הגיעה לסיומה.

מעובד לפי ספרו של אוריאל אופק. **כוכבים נגבול**. 1964. תל אביב: יבנה.
© כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם.